

Hvorfor er vi opptatt av ulikhet og
hva slags ulikhet er vi opptatt av?

Regjeringens konferanse om ulikhet 21. august 2018

Ingvild Almås

Standard ulikhet

- Sammenligner den faktiske situasjonen med en situasjon der alle hadde akkurat likt – en streng egalitær fordeling.
- Men en slik tilnærming tar ikke hensyn til:
 - Ulikhet i behov,
 - Ulikhet i innsats,
 - Effektivitetstap ved omfordeling.
- Sentrale spørsmål blir derfor:
 - Hva oppfattes som en rettferdig fordeling av inntekt?
 - Og hvor problematisk oppleves et eventuelt effektivitetstap ved omfordeling?

Retttferdighet og utvikling av ulikhetsaksept

- Vi har studert barn og unge i Norge (Almås, Cappelen, Sørensen, Tungodden, *Science* 2010).
 - Tiåringene er i all hovedsak egalitære – de utgjevner alle ulikheter.
 - Rundt 12-årsalderen begynner de fleste å bry seg om hvem som har framskaffet ressursene (innsats og evner).
 - Rundt 15/16-årsalderen begynner man å ta hensyn til behov og effektivitet, gutter mer enn jenter, men dette hensynet er mindre viktig enn retttferdighet.

- Ekte penger.
- Ekte innsats.

Representativ studie av norske og amerikanske voksne

- Vi lot representative utvalg i USA og Norge bestemme faktisk inntektsfordeling for to arbeidstakere.
- De to arbeidstakerne hadde ukjent nasjonalitet, men de som fordelte visste at de hadde gjort en jobb på Amazon Mechanical Turk (mturk), et jobbmarked der potensielle arbeidstakere melder seg til tjeneste og faktisk utfører jobben online.
- Vi studerer hva som får folk i Norge og USA til å akseptere ulikhet,
 - Ulik produktivitet?
 - Kostnad ved omfordeling?

3 ulike situasjoner

I alle situasjonen hadde arbeidstakerne akseptert å jobbe for 2 USD men de visste at de muligens kunne tjene ekstra penger gjennom arbeidet.

1. En situasjon der en arbeidstaker har fått 6 USD og en arbeidstaker 0 USD (i tillegg til grunnkomposisjonen på 2 USD). Et lotteri har bestemt hvilken av de to arbeidstakerne som fikk 6 og hvilken som fikk 0.
2. En situasjon der en arbeidstaker har fått 6 USD og en arbeidstaker 0 USD, men i her er det den mest produktive som har fått 6.
3. En situasjon der et lotteri har bestemt (som i 1) men omfordeling kan kun skje ved en kostnad (per USD omfordelt, forsvinner 0.5, slik at den andre arbeidstakeren kun får 0.5 USD).

Arbeidstakerne

- Har blitt garantert 2 USD.
- Har blitt fortalt at de kan komme til å tjene ekstra penger.
- De får vite at et lotteri/produktiviteten bestemmer men så at en tredjeperson kan omfordele etterpå.
- De får ikke vite hva tredjepersonen har gjort, men kun hva de har tjent totalt.

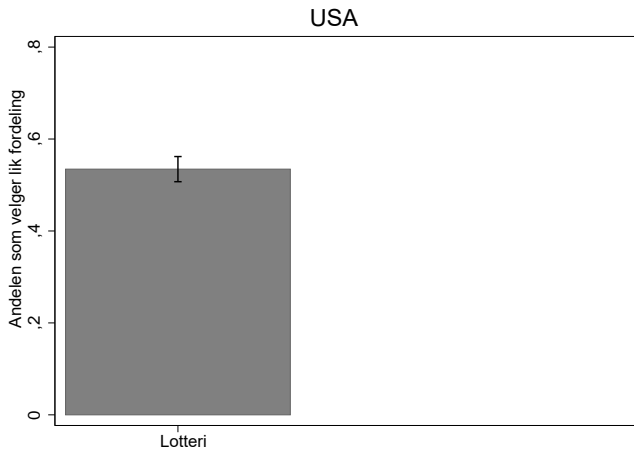
Situasjon 1 og 2

- Jeg omfordeler ikke
 - (0,6) USD
- Jeg omfordeler
 - (1,5) USD
 - (2,4) USD
 - (3,3) USD
 - (4,2) USD
 - (5,1) USD
 - (6,0) USD

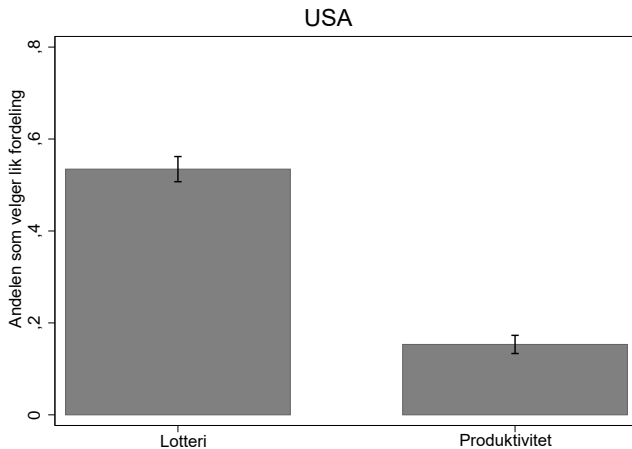
Situasjon 3

- Jeg omfordeler ikke
 - (0,6) USD
- Jeg omfordeler
 - (1,4) USD
 - (2,2) USD
 - (3,0) USD

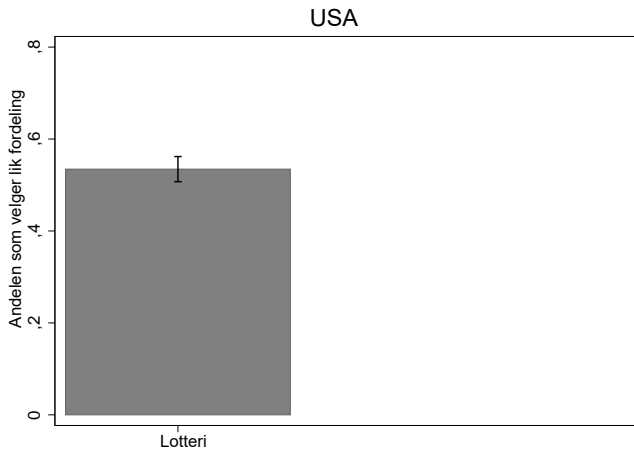
Andel som fordeler likt -- USA

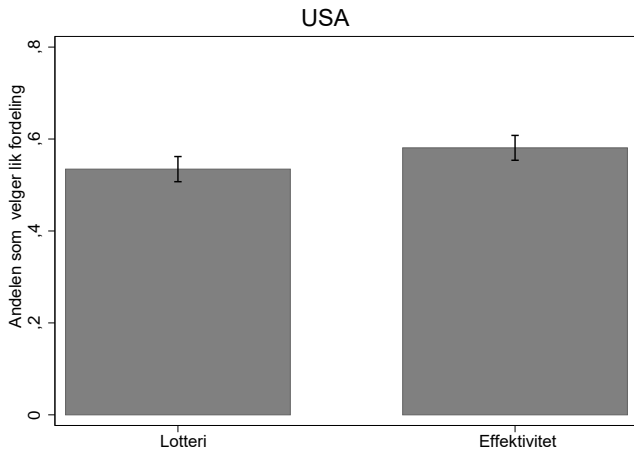
Andelen som deler likt -- USA

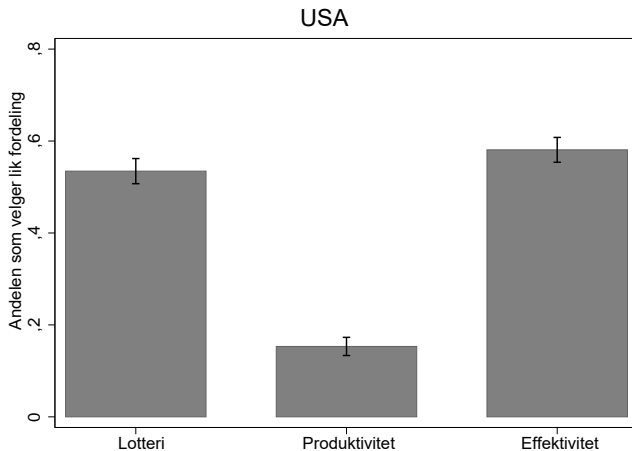
Andelen som deler likt -- USA

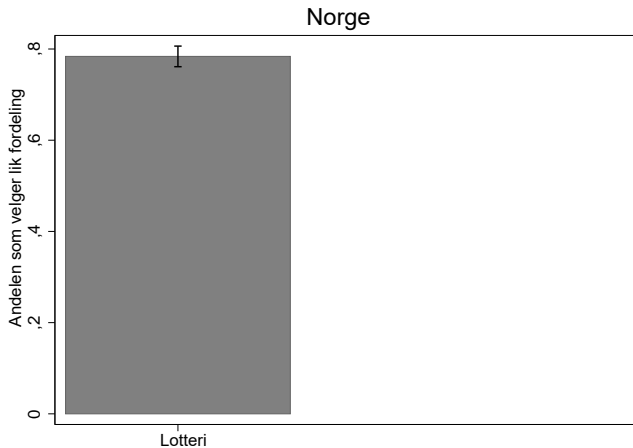
Andelen som deler likt

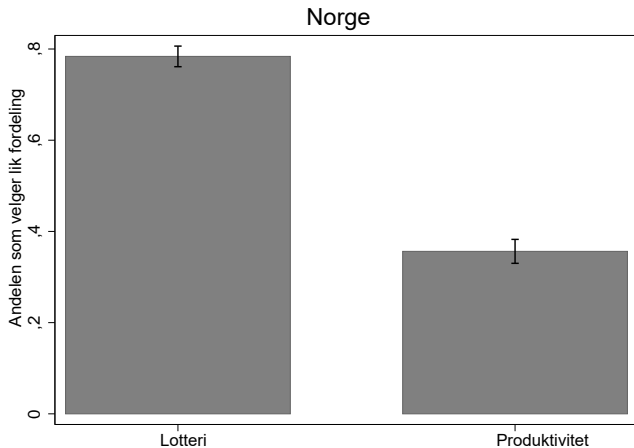
Andelen som deler likt -- USA

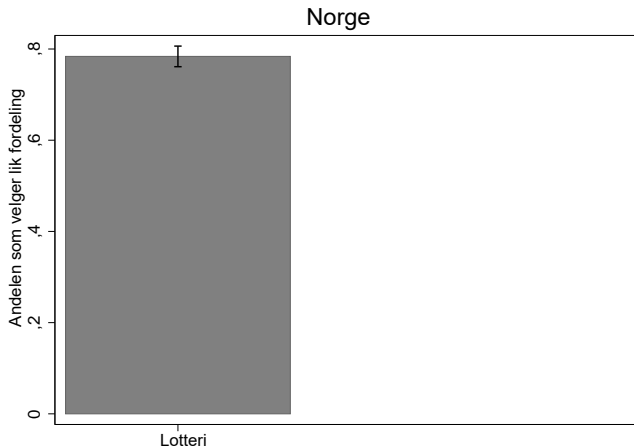
Andelen som deler likt -- Norge

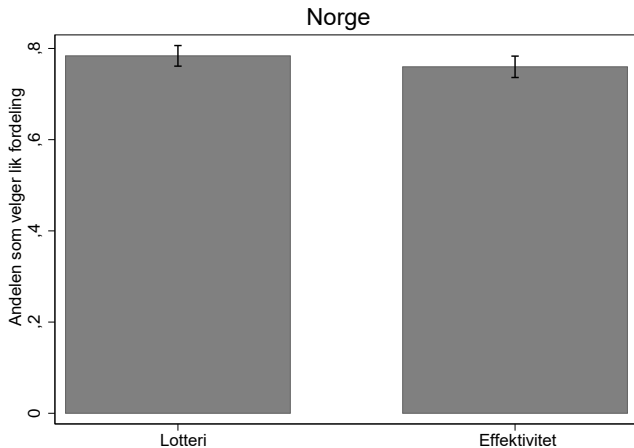
Andelen som deler likt -- Norge

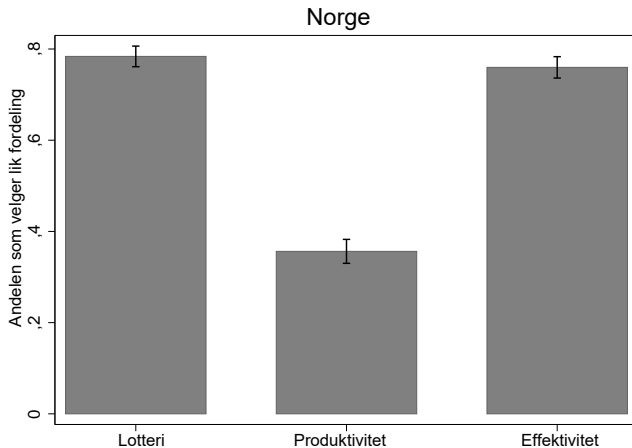
Andelen som deler likt -- Norge

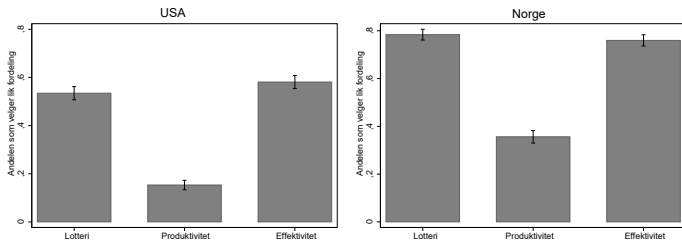
Andelen som deler likt -- Norge

Andelen som deler likt -- Norge

Andelen som deler likt: USA og Norge

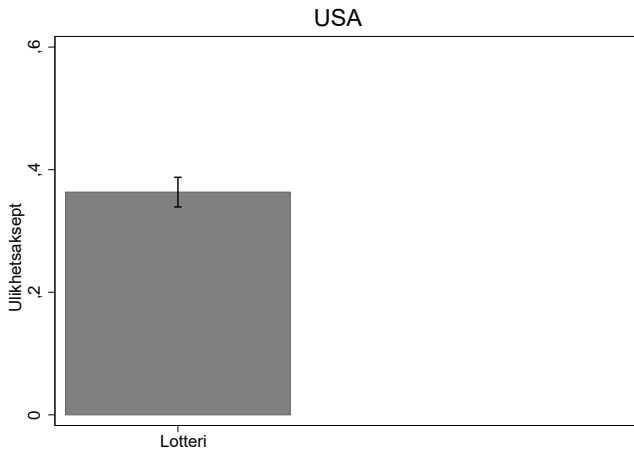

- Implementert ulikhet

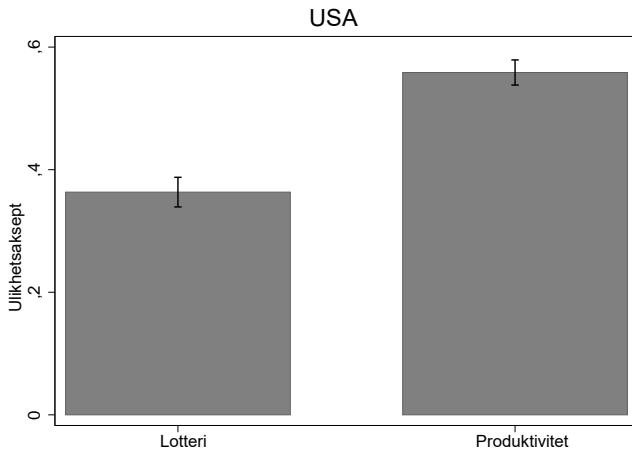
$$e = \frac{|x - y|}{x + y}. \quad (6)$$

- Ekvivalent til Gini-indeksen i denne to-person-situasjonen

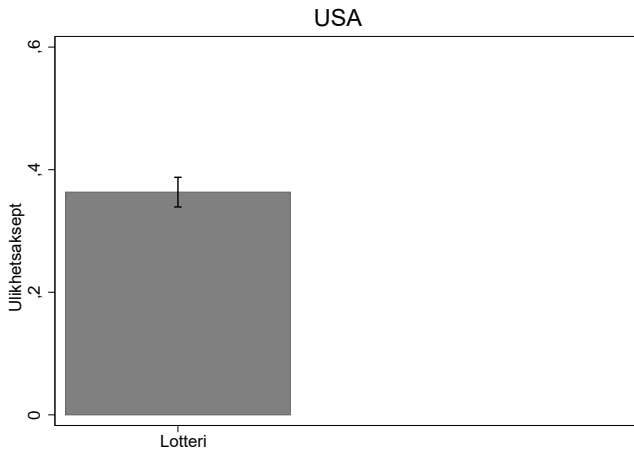
Ulikhetsaksept -- USA

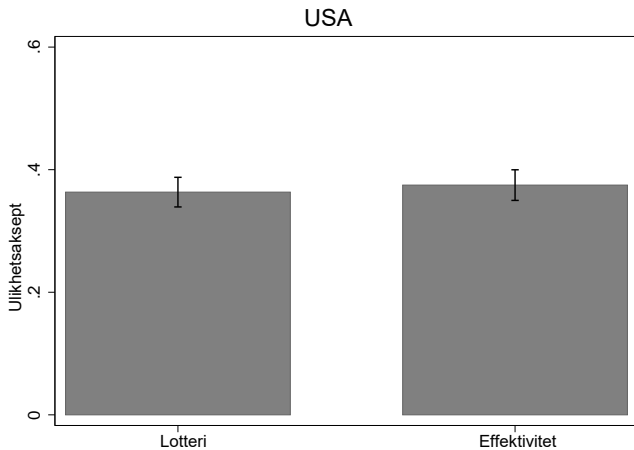
Ulikhetsaksept -- USA

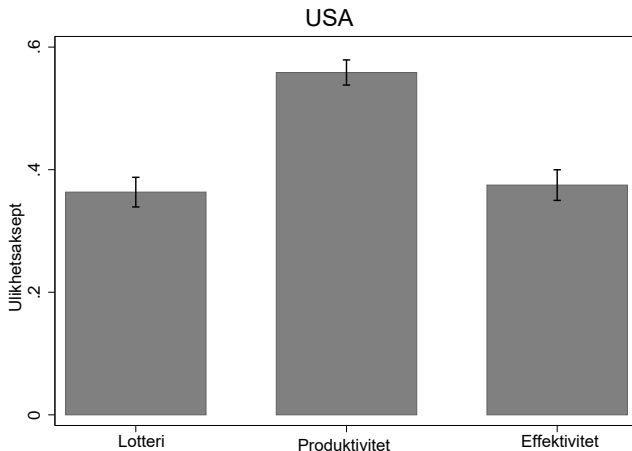
Ulikhetsaksept

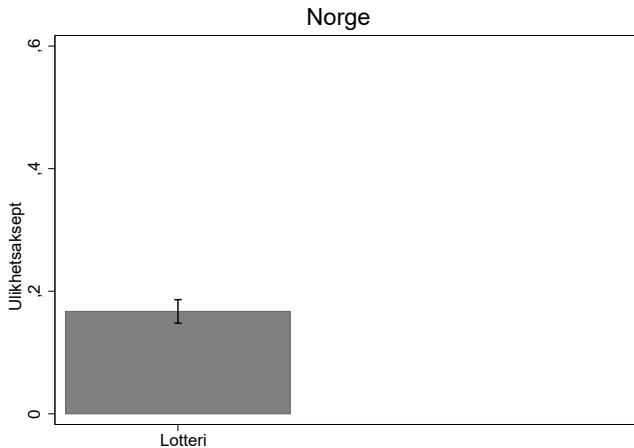
Ulikhetsaksept

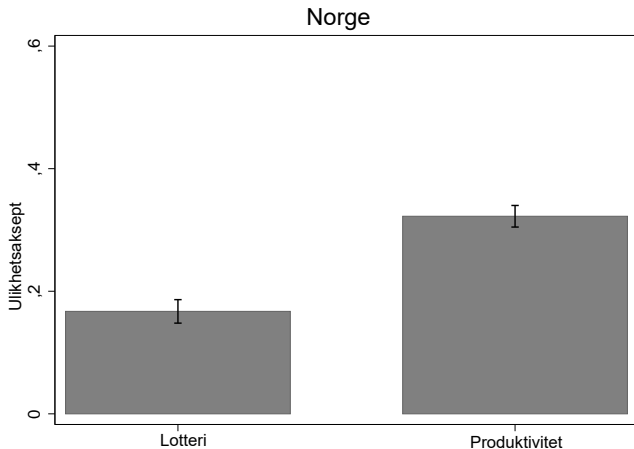
Ulikhetsaksept

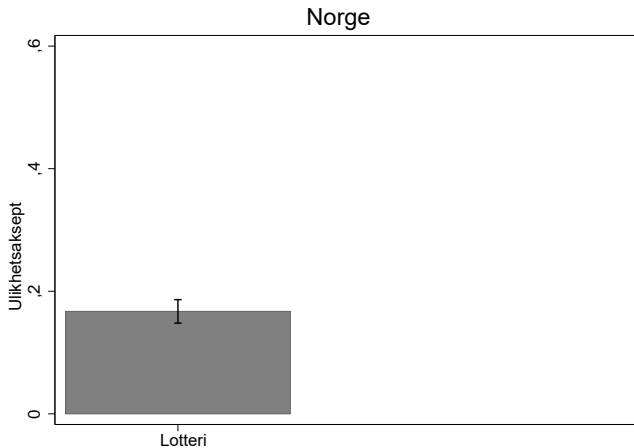
Ulikhetsaksept -- Norge

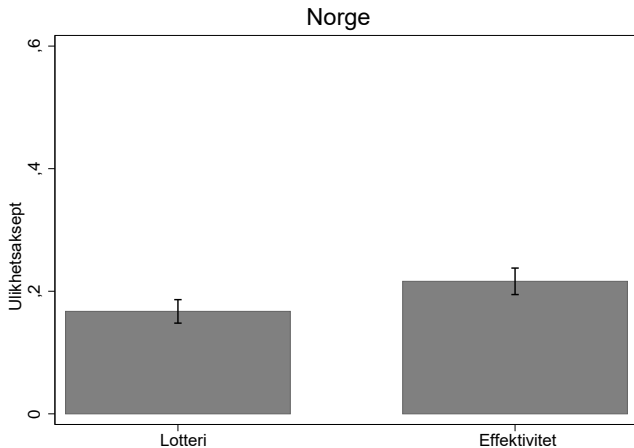
Ulikhetsaksept

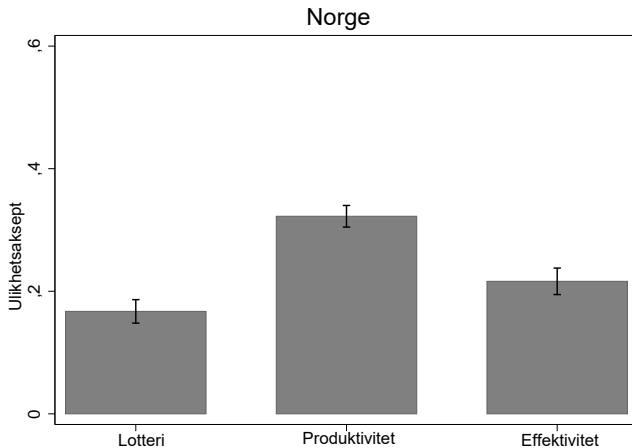
Ulikhetsaksept -- Norge

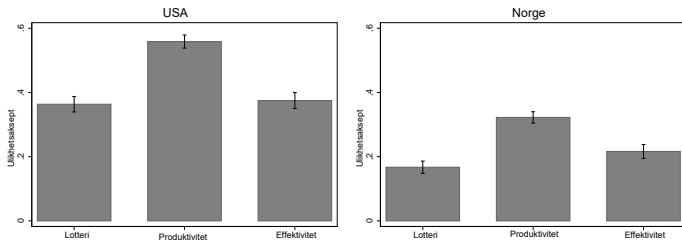
Ulikhetsaksept -- Norge

Ulikhetsaksept -- Norge

Ulikhetsaksept: USA og Norge

Hva vet vi nå?

- Amerikanere og nordmenn har ulik holdning til omfordeling
 - Nordmenn aksepterer mindre ulikhet når denne skyldes flaks/uflaks.
- Det er mange likhetstrekk i nordmenn og amerikaneres holdning til omfordeling:
 - Forskjeller i produktivitet fører til mye mer ulikhetsaksept (relativt til flaks/uflaks) i begge land.
 - Kostnader ved omfordeling påvirker i liten grad ulikhetsaksepten.
- *Typer*
 - Flere egalitære i Norge
 - Flere libertarianere i USA
 - Like mange meritokrater